

Sørensen og »Designing Virtual Learning Environments Based on Problem Oriented Project Pedagogy« af Lone Dirckinck-Holmfeld.

Elsebeth Korsgaard Sørensen diskuterer, hvordan man kan tænke et virtuelt kollaborativt læringsrum med særligt fokus på tid, kontekst og muligheden for anvendelse af tutorer. »The result of this in the context of learning, is that the learners – when interacting with their peers – have to be constantly engaged in two different types of interpretation activities: 1) the formalized virtual environmental interpretation activity, and 2) the interpretation activity related to the learning process unfolding in dynamic interaction with peers.«

I sin artikel om design af virtuelle læringsrum peger Lone Dirckinck-Holmfeld på, at problemorienteret projektpædagogik (POPP) har sin store styrke i kraft af fleksibel tilgang til læring. »The fundamental advantages of ICT-based POPP are the *permanence*, *retrieveability*, and the accumulation of »materialized« *knowledge* as well as the *flexibility* regarding time.«

Learning and Narrative består af to hovedtemaer: ICT and learning og Meaning Construction and Narrativity. Artikler i det første tema kredser omkring brugen af it i pædagogiske processer, mens det andet temas artikler beskæftiger sig med brugen af narrativer i læring, uddannelse og delvis design af medier. Følgende to artikler kan især fremhæves: »Context, Cognition and Narrative Experiences in Sophie's World« af Lisa Gjedde og »From Computer Based Educational Games to Actions in Everyday Life?« Af Oluf Danielsen, Birgitte Ravn Olesen & Birgitte Holm Sørensen.

De går hver især et skridt videre med at tænke læring og narrativitet og forholder sig til, hvor langt teorien kan bære. Lise Gjedde peger på, hvordan narrative strukturer kan bibringe struktur og orden og vigtigheden af bestemte elementer til at etablere narrativitet: »In Multimedia design there has been a natural interest in exploring the interactive and non-linear possibilities of the media and relinquishing of canonical narrative elements. This can however involve cognitive cost for users especially in edutainment/education programmes...«. Gjeddes tilgang forsøger at komme tættere på, hvilke elementer narrativitet reelt bidrager med i en læringssituation.

Oluf Danielsen, Birgitte Ravn Olesen og Birgitte Holm Sørensen undersøger læringspotentialet i computerspil *Miljøstrup* og prøver at overskride det traditionelle transferproblem. »The

question then remains whether there is transfer of these cognitive and emotional experiences, and whether the game inspires their everyday lives. Do the emotions remain connected with the game, or do the feelings about the subject contain potential for health and environmental actions in their everyday lives?«

Begge bøger er på godt og ondt antologier og rammes delvis af antologiers klassiske problem. Selvom de begge gør ihærdige forsøg på at skabe struktur og sammenhæng bl.a. gennem en god samlet indledning, som sætter de enkelte artikler i perspektiv, sidder man alligevel med en fornemmelse af, at nogle af artiklerne er taget op af skuffen og ikke skrevet specifikt til antologien. Nogle af artiklerne bærer et vist præg heraf, da nogle af tankerne har været publiceret andetsteds. Det skal dog understreges, at dette har været på dansk, og det giver derfor god mening at kommunikere forskningsresultaterne ud til et internationalt forum, især fordi Danmark har solid forskning at byde på inden for området læring og it. Danmark har tradition for andre læringsformer som projektpædagogik og har også været med fremme og prøve grænserne af for bl.a. fjernundervisning. Desuden har Danmark en anderledes tradition i skolerne med brug af IT, hvor IT er blevet brugt som en integreret del af fagene, snarere end udskilt som et separat fag. Dette kan i undervisningspraksis have både fordele og ulemper, men under alle omstændigheder er det interessant at formidle erfaringerne til andre forskere, fordi især det amerikanske og engelske skolesystem i disse år kæmper med i højere grad at bruge informationsteknologi i uddannelsessystemet som en integreret del af undervisningen..

*Simon Egenfeldt-Nielsen
ph.d.-studerende, IT-Højskolen*

Christian Kock (red), Pernille Steensbech Lemée, Lars Pynt Andersen, Timme Bisgaard Munk, David Michelsen: *Forstå verden – politisk journalistik for fremtiden. Samfundslitteratur 2002, 319 sider, 228 kr.*

Journalister og redaktører propper aviserne med informationer, især formateret som nyheder. Men læserne har svært ved at forstå, hvad der står, og

svært ved at få artiklerne læst. Et forskningshold fra Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik har med professor i retorik Christian Kock som leder i perioden dokumenteret denne efterhånden velkendte kendsgerning. Men hvad der er mere interessant: De har en masse meget konkrete forslag til formmæssige udviklingsmuligheder for journalistikken i aviserne. Men lige meget vil det nok hjælpe. Rigtige journalister kan selv.

Projektet er meget bredt empirisk anlagt med 5 mindre interview- og tekstanalyser og 5 kapitler med indholdsanalyser af forskellige slags avisstof, heraf to alene om nyhedsgrafik. Der indledes med en generel kritik af nyhedsformatet som meget lidt velegnet til at give forståelse af, hvad der foregår i verden. Især den klassiske nyhedstrekant (at konstruere kronologien i en artikel efter faldende journalistisk vigtighed) får én på hattepulden. Herefter følger en miniinstitutionsanalyse af 4 christiansborgjournalisters nyheds- og væsentlighedskriterier sammenholdt med fire læses forventninger til avisen.

Så kommer projektets nyhed – i hvert fald i dansk medieforskningssammenhæng – nemlig to læseranalyser udført efter protokolmetoden, dvs., at man beder læserne enten mundtligt eller skriftligt kommentere relevans, forståelighed og præsentationsformer (samt alternativer) i nogle avisartikler, stort set samtidigt med læsningen. Metoden indebærer en høj grad af (efter-)rationalisering, og det er usikkert, om læserne kan ramme de virkeligt ømme punkter, og hvad der for alvor motiverer og konstruerer deres læse- og forståelsesproces (eller det modsatte). Men den giver et materiale med mange detaljer, og kun andre mindre direkte metoder – fx. at følge pupilbevægelser, ændring i pulsslag mv. – kan give mere reliable, men samtidigt langt mindre valide informationer.

Begge kapitler diskuterer fortolkningsproblemerne og slår fast, at skriftlig registrering er bedst, men nok kun til højtuddannede og meget selvbevidste læsere. Protokollæsningen suppleres med to fokusgruppeinterview med henholdsvis 3 og 4 læsere delt i alder ved 35 år. Det sidste læserempiriske bidrag er et fuldskalaeksperiment med to forskellige udgaver af en temaside i Jyllands-Posten, der testes ved 47 telefoninterview i København og Silkeborg. Temasiden er skrevet ud fra de ideer, som de første læseranalyser og indholdsanalyser har givet anledning til. Desværre er den opnåede forskel mellem de to måder at præsentere siderne på ikke så store, at man kan

sige ret meget andet, end at mange små elementer i sideopbygningen fremmer motivation for forståelse. En mere detaljeret afprøvning af alle de herligheder, som Kock & Co. foreslår (kap. 7, 9, 10 og 14), vil i høj grad øge bogens brugbarhed.

Der er tale om et beskedent empirisk materiale (4 journalister og 19 læsere i personlige interview, 17 via en skriftligt læseberetning og forståelsestest og 47 forståelsestests pr. telefon), men fordi der løbende, og især i det lange indledende kapitel, relateres til ganske mange tilsvarende empiriske analyser af avislæsning i USA og Danmark, er der næppe tvivl om reliabiliteten. Lidt sværere ligger det med *validiteten*: Hvad er det egentlig, projektet har målt? – Det er læsernes egen gengivelse af deres relevansopfattelser og forståelsesproblemer samt ønsker til en bedre formidling, men véd læserne, hvad de snakker om? – Ud fra egne læseranalyser véd jeg, at især mellem- og højtuddannede fremstiller deres ønsker som langt mere rationelle, seriøse og videnstunge, end den læsning de faktisk udfører. Men der er ingen tvivl om, at projektets anvisninger vil give både bedre forståelse og mere motiverede læsere, også lidt uden for de rutinerede avislæses kredse. Kock sammenligner sine resultater med dem, vi nåede frem til i »Måske-læserne« fra 1998 og når frem til en meget stor overensstemmelse i anbefalingerne. De få uoverensstemmelser, der faktisk er, skyldes, at Kock overser, at vores projekt gik på at finde anvisninger, der kunne få de 60% »avissvage« til at blive regelmæssige købere.

De mange indholdsanalyser er virkeligt gode. Man mærker, at her folder retorikkens blik for argumenter og præsentationsformer sig for alvor ud. De to kapitler om nyhedsgrafik, især det sidste, er præget af personlig smag og mange postulater. Desværre tror jeg, at indholdsanalyseresultaterne er præsenteret for indviklet til, at journalisterne kan bruge dem til en justering af de daglige rutiner. Projektet skulle nok have taget en ekstra dosis af sin egen formidlingsmedicin.

Samlet set gives der mange konkrete anvisninger til forbedring af dagbladsformidlingen. Den principielt set vigtigste er nok formelen for forståelighed (s. 208 f): Ved formidlingen af komplekst stof er der tre valgmuligheder: 1) Begræns kompleksiteten, 2) skab bedre formidling eller 3) udelad historien. Men journalisterne vælger som regel en fjerde løsning, nemlig at gengive kilderens udtalelser uden helt at have gennemarbejdet eller forstået, hvad der kan og skal siges til netop dette blads målgruppe. Formlen gælder sjovt nok også for tidsskrifter.

På baggrund af de meget konkrete anvisninger kan der laves en revolution inden for dagbladsverdenen, hvis tiltagene indføres med tilstrækkelig kvalitet og løbende læservurdering. Og det vil formentlig også kunne knække oplagskurvens fald. Det store problem ved dette og lignende projekter er, at de næppe får nævneværdige praktiske konsekvenser. Dette problem fylder hele den anmeldelse af bogen, som formanden for Danske Dagblades Forening, chefredaktør Per Lyngby skrev i *Journalisten* (nr. 15, 2002, kan læses på www.journalisten.dk). Dette er den fjerde undersøgelse af dagbladenes muligheder for at blive mere solgt, påskønnet og forstået gennemført af Danske Dagblades Forening siden 1994. Forandringerne lader vente på sig. Bl.a. fordi dogmet om nyheders informationsværdi, som Kock så præcist dekonstruerer, stadig flourer blandt de klogeste i den danske medieverden. Nyhedsdirektør i DR Lisbeth Knudsen, som var initiativtager til Kocks projekt, forsømmer ingen lejlighed til at formulere det naive journalistslogan, at »verden forandrer sig hele tiden, og derfor skal befolkningen opdateres hvert sekund«.

Det er nu for fjerde gang dokumenteret her i Danmark – og jvf. projektet i en del andre lande også – at den løbende nyhedsstrøm giver et forvansket, flimrende og svært forståeligt billede af verden. Den *forståelse* af verden, som avislæserne helt konsekvent efterlyser, forudsætter, at informationer skal udvælges efter samfundsmæssig væsentlighed – ikke deres tilfældige forekomst som føljetonhistorier i en uendeligt bølgende døgnbaseret nyhedsflod med det samme indhold i forskellige smagsvarianter dag ud og dag ind. Og de skal *ikke* præsenteres som nyheder. Læserne vil have analyse, forklaringer, baggrunde og konsekvenser. Aviserne hævder, at de, modsat tv, netop er gode til det. Men som Kock viser, bringer de alt for ofte tomme kalorier pga. nyhedsdøgnets hastværk og indgroede selvopfundne forestillinger om, hvordan nyhedskagen skal serveres.

*Jørgen Poulsen
Professor i Journalistik
Roskilde Universitetscenter*

Anker Brink Lund: *Den redigerende magt. Nyhedsinstitutionens politiske indflydelse. Magtudredningen*, Aarhus Universitetsforlag 2002, 225 sider, 228 kr.

Medieforskningen er bedre til å stille de eksotiske spørgsmål enn til å gi svar på viktige samfunns-spørsmål. Anker Brink Lund gir i sin nye bok sin tilslutning til en slik påstand, og setter seg fore å gjøre noe med det. De viktige samfunns-spørsmål han reiser, handler om mediernes makt og makten over mediene. Med dette bidraget fra Magtudredningen skal debatten om disse ting få et forskningsbasert grunnlag.

Forfatteren foretar en analyse av så vel politisk hverdagsjournalistikk som av mer spektakulære journalistiske enkeltsaker – av henholdsvis *rutinejournalistikk* og *fokusjournalistikk*, som er betegnelsene som anvendes. Materialet for studiet av rutinejournalistikken er en hentet fra samtlige danske dagsaviser, nyhetsprogrammene i DR1 og TV2, radioens nyhetsprogrammer kl. 8, 12 og 18.30, samt nyhetstelegrammer fra Ritzaus Bureau – alt i løpet av en nyhetsuke i november 1999. Dette tekstmateriale er supplert med observasjonsmateriale fra 35 av redaksjonene, med spørreundersøkelser blant befolkningen, medlemmer av Dansk Journalistforbund og utvalgte beslutningstakere på ulike nivåer. Videre består materialet av ukens output av pressemeldinger og lignende fra en rekke politiske organer og aktører, og med oppfølgende intervjuer med aktører som i særlig grad var i mediernes søkelys angjeldende uke. Materialet for analysen av fokusjournalistikken er tre medieombruste saker fra november 1999, med oppslag som »Krigsdokumenter kaster kritisk lys på A.P. Møller«, »Forskere presset til tavshed« og »De riges paradys«.

Dette rikholdige materiale underkastes en analyse informert av forestillinger om redigerende makt og kamp om dagsordenen i en politiske offentlighet. Det historiske bakteppe er en selvstendigjgjøring og profesjonalisering av journalistikken og en offentlighetens institusjonalisering, hvori opptatt en profesjonalisering av mediearbeidet også blant offentlighetens ikke-journalistiske aktører. Nyhetsproduksjonen preges av en paradoksal dobbelthet, hevder Anker Brink Lund. På den ene side fremstår journalistene som mektige, autonome og uregulerte. På den annen side kan

nyhetsinstitusjonen avbildes som maktesløs, dypt avhengig av så vel kilder som et betalende publikum. Nyhetsformidlingen både redigerer og blir redigert av øvrige aktører. Denne motsetningsfylte både-og-situasjon »kan kun begripes og bearbejdes gjennom analyse af den konkrete, institutionaliserede praksis, der daglig finder sted i samspillet mellem journalister, deres kilder og det potentielle publikum« (s. 20).

I en slik analyse blir det maktpåliggende ikke bare å innfange den åpenlyse beslutningsmakt, men også den mer indirekte premissmakt og definisjonsmakt og ikke minst tilsløringen av journalisters og andre offentlige aktørers definatoriske praksis. Det er et ambisiøst prosjekt vi her har med å gjøre. Det er et realistisk og mangefasettert lerret som slås opp i dette arbeidet om nyhetsinstitusjonens politiske innflytelse.

Det gis levende og poengterte drøftelser av de tre enkeltsakene og ryddige gjennomganger av materialet som innfanger hverdagens rutinejournalistikk. Kvalitative og kvantitative analyser utfyller hverandre. Boken formidler sine observasjoner og funn på nyansert og pedagogisk mæner. Her dokumenteres hvordan de tre eksemplene på fokusjournalistikk alle gir dønninger på Christiansborg, men at den journalistiske behandling samtidig hadde begrenset effekt og utilsiktede bivirkninger. Med sin rettsaks-dramaturgi appellerer fokusjournalistikken til beslutningstakere, »som de selv setter under anklage, med henblikk på å få afsagt demokratiske domme« (s. 87). Denne journalistikkens vesentlige politiske innflytelse er å problematisere for å normalisere, fremholder forfatteren. Den tjener ikke bare til å generere forargelse, men også til å bekrefte underliggende premisser. Ved å sette et avklarende fokus på noe, skjules mye annet. Dette frister forfatteren til en annen spissformulering: Den redigerende makt kan ses som »tilsløring gjennom afsløring«.

I analysen av rutinejournalistikken dekning av det som foregår »inde på Slotsholmen«, »ude i kommunerne« og »nede i Europa«, utspilles den redigerende makt bl.a. gjennom følgende underliggende overveielser: Skal en sak primært behandles fordelingspolitisk (som ledd i den økonomiske prioritering), holdningspolitisk (som et ledd i kampen om merkesaker) eller identitetspolitisk (som ledd i konflikter om premisser for frihet, likhet og fellesskap). I denne maktkampen påberoper journalisten seg gjerne folket, »danskernes«, »vælgerne« eller »Danmark« rett og slett, mens ulike politiske aktører kjemper for at egne

interesser og preferanser skal fremstå som fornuftige og nyhetsverdige. I politisk journalistikk er det alltid konkurrerende beslutningsanledninger på spill, konstaterer Anker Brink Lund. Samtidig pågår en kontinuerlig definisjonskamp, en kamp om ordene og problemene.

Det påvises hvordan redigerende makt i overveiende grad utøves med et nasjonalt og lokalpatriotisk fokus, med tilhørende problemer med dekningen av »det fremmede« og »de fremmede«. Så politisk korrekt blir journalister og autoritative kilder på det sistnevnte område, at det egger til folkelig protest og motmakt – som i sin tur endrer vilkårene for den offentlige debatt. »På lengre sig blev det allikevel Dansk Folkepartis problemdefinition, der satte den politiske dagsorden,« konstateres det (s. 175).

Av opinionsmålingen som presenteres fremgår det at et flertall av mediernes publikum gir sin tilslutning til påstanden: »Det styrker demokratiet, at viktige politiske beslutninger kan træffes bag lukkede døre, uden at medierne griber forstyrrende ind«. Videre viser det seg at det kun er blant journalistene selv, at det er mulig å samle et flertall for en påstand om at journalister bør sette den politiske dagsordenen. De konkrete analysene gir mye. Boken er velargumentert og tankevekkende. Den er ytterst oppslagsrik – både teoretisk og empirisk. Denne bokens overordnede styrke er den ambisiøse kombinasjonen av studier av spektakulære enkeltsaker med analyser av hverdagens rutinejournalistikk. Samtidig preges boken av at det er snakk om et prosjekt der bredde nødvendigvis må gå på bekostning av dybde.

Det er likevel litt underlig – om en forståelig – at forfatteren nøyer seg med en såpass tradisjonell avgrensning av politisk journalistikk som han gjør. Det handler for eksempel om »landspolitikk« i virkelig snever forstand – her må inngå folketingsmedlemmer og/eller ministre. Omkostningen er at grunnlaget for et mer genreovergripende grep om det ikke-eksotiske spørsmål om nyhetsinstitusjonens makt forsvinner. Videre er det grunn til å etterlyse en skarpere dialog med annen forskning, for eksempel nyere dansk forskning om politisk journalistikk. Jeg tenker da bl.a. på det systemperspektiv som åpenbart fascinerer som alternativ til et slitt offentlighetsparadigme, og som Anker Brink Lund er i berøring med når han skriver om den journalistiske offentlighet som »en enkeltsagernes evighedsmaskine«.

For en anmelder som for en del år siden selv brukte tittelen *Den redigerende makt* på en bok om